

INSTYTUCJONALIZM A POSTĘP TECHNICZNY

Artur Borcuch¹

¹Dr, Instytut Zarządzania, Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania,
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

ARTICLE INFO.

Słowa kluczowe:

instytucjonalizm, technika,
technologia, ekonomia.

Streszczenie

Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na znaczenie instytucjonalizmu w postępie technicznym.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2018 LWAB.

1. Wstęp

Technologia i informacja stały się istotnymi obszarami życia społecznego i ekonomicznego. W tym względzie instytucjonalne unormowania są określane jako koordynujące oraz kształtujące wspólne działania i w konsekwencji wpływają na kierunki innowacyjności.

Warto przypomnieć, że technologia pozostaje w centrum zainteresowania instytucjonalistów od czasów T. Veblena aż do chwili obecnej, zaś jej specyfika polega na dynamicznym charakterze, podczas gdy inne instytucje charakteryzują się stałością i powolnością zmian¹.

2. Instytucjonalizm a technologia

Instytucje mogą być wynikiem świadomej działalności ludzi lub rozwijać się stopniowo w odpowiedzi na postęp techniczny².

Przy prowadzeniu badań dotyczących wpływu instytucji na wyniki gospodarcze ważnym zadaniem jest ocena instytucji i poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o cechy „dobrych” instytucji. W związku z tym warto zapytać: „czy instytucje mają znaczenie?”, oraz: „które instytucje mają największe znaczenie i jak je zbudować?”. Według J. Stiglitz’a jednym z elementów oceny instytucji może być wypełnianie funkcji, dla której zostały one ukształtowane. Niestety, instytucje często ewoluują w taki sposób, że w wielu przypadkach trudno jest określić, w jakim konkretnym celu zostały stworzone. Ponadto instytucje mogą wypełniać funkcje dalece przekraczające te, dla których zostały stworzone, co powoduje dodatkowe trudności w ich ocenie³.

Kwestie mikroekonomiczne rozpatrywane są głównie przez neoinstytucjonalizm uzupełniony współczesnym dorobkiem mikroekonomii, zwłaszcza problemami niepełnej i asymetrycznej informacji, defektem kooperacji i koordynacji, teorią gier czy zagadnieniami funkcjonowania przedsiębiorstw w

¹ R. Żelazny, *Postęp technologiczny a proces globalizacji - wymiar instytucjonalny* [w:] *Instytucjonalizacja procesu globalizacji*, red. I. M. Smandek, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2009, s. 28.

² D. Milczarek, *Instytucje a wzrost gospodarczy w świetle badań empirycznych* [w:] *Instytucje a polityka makroekonomiczna i wzrost gospodarczy*, red. M. Brzozowski, P. Gierałowski, D. Milczarek, J. Siwińska-Gorzela, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2006, s. 22.

³ Tamże.

obszarze rosnących korzyści skali produkcji i związanej z tym równowagi wielopunktowej, problemami strategicznej komplementarności i skutków zjawisk „uczenia się” itp. Zjawiska te mają źródła m.in. w postępie technicznym⁴.

Tabela 1. Instytucjonalne podejście do innowacji technicznych

	Społeczno-ekonomiczne	Polityczno-ekonomiczne	Techno-socjologiczne
Główny obszar analizy	Narodowe systemy innowacji	Różnorodne formy kapitalizmu	Koordinowanie wielkich systemów technologicznych
Teoretyczny profil	Endogenizacja technologii i innowacyjnej pojemności	Zgodność w zakresie instytucjonalnej różnorodności i typów innowacji	Faza modeli nieliniowego rozwoju technicznego
Rozumienie systemu instytucjonalnego	Instytucje są heterogenicznymi elementami konstelacji	Systemy są konstelacjami komplementarnych instytucji	Systemy inkorporują elementy technologiczne
Reperkusje innowacji	Konwergencja instytucji; zmiana w techno-ekonomicznym paradygmacie	Innowacje mogą wpływać na adaptacyjne instytucje	Technologiczny rozmach wywiera presję na adaptację instytucjonalną
Teoretyczna perspektywa	Przemienność w okresach społecznej konstrukcji i determinizmu technologicznego	Ko-ewolucja rozwoju technologicznego i instytucjonalnego	Interakcje aktorów-mediatorów w zakresie instytucjonalnego i technicznego rozwoju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: R. Werle, *Institutions and Systems: Analysing Technical Innovation Processes from an Institutional Perspective* [w:] *Innovation Policy and Governance in High-Tech Industries. The Complexity of Coordination*, red. J. M. Bauer, A. Lang, V. Schneider, Springer, Heidelberg - Dordrecht - London - New York 2012, s. 40.

Choć sukces ekonomiczny zależy od postępu technicznego, to przede wszystkim decydują o nim zdolności społeczeństwa do wykorzystania istniejących technologii. A zdolności te są kształtowane przez szeroko rozumiane instytucje, jak sfera kultury, ideologii i polityki. „Dobre” instytucje wspierają wzrost gospodarczy, gdyż zwiększają efektywność inwestycji. Jeśli instytucje są słabe lub nieodpowiednie, na przykładnie są przestrzegane prawa własności, wówczas przedsiębiorstwa nie rozwijają się, nie używają kapitałochłonnych technologii i działają w krótkim horyzoncie czasowym⁵. M. Weber pisał o „zracjonalizowanej technologii”, czyli o tym, że dopiero wtedy, kiedy koszty jej instalowania opłacają się ekonomicznie, czynią ją zracjonalizowaną. Chyba niewiele się od jego czasów zmieniło⁶.

3. Zakończenie

Instytucjonalizm pozwala na przeanalizowanie postępu technicznego w szerszym kontekście. Co

⁴ Z. Staniek, *Ekonomia instytucjonalna a sektor przedsiębiorstw* [w:] *Bankructwa przedsiębiorstw. Wybrane aspekty instytucjonalne*, red. E. Mączyńska, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2008, s. 66.

⁵ D. Milczarek, *op. cit.*, s. 24.

⁶ W. Morawski, *Konfiguracje globalne. Struktury, agencje, instytucje*, PWN, Warszawa 2010, s. 48.

prawda, wynik finansowy determinuje poziom użycia różnorodnych technologii, niemniej bez sprzyjających warunków politycznych, społecznych oraz kulturowych postęp ten będzie mocno spowolniony, lub nawet skazany na porażkę.

4. Bibliografia

1. Milczarek D., *Instytucje a wzrost gospodarczy w świetle badań empirycznych*[w:] *Instytucje a polityka makroekonomiczna i wzrost gospodarczy*, red. M. Brzozowski, P. Gierałtowski, D. Milczarek, J. Siwińska-Gorzelał, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2006.
2. Morawski W., *Konfiguracje globalne. Struktury, agencje, instytucje*, PWN, Warszawa 2010.
3. Staniek Z., *Ekonomia instytucjonalna a sektor przedsiębiorstw* [w:] *Bankructwa przedsiębiorstw. Wybrane aspekty instytucjonalne*, red. E. Mączyńska, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2008.
4. Żelazny R., *Postęp technologiczny a proces globalizacji - wymiar instytucjonalny* [w:] *Instytucjonalizacja procesu globalizacji*, red. I. M. Smandek, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2009.